

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

مرکز تحقیقات
توانبخشی اعصاب اطفال

The Blossoming of Children

Elham Habibi, PhD

Firoozeh Sajedi, Pediatrician

Nikta Hatamizadeh, Pediatrician

Soheila Shahshahanipour, Pediatrician

Hosein MalekAfzali, MD & PhD

شکوفایی کودکان

رمز و رازهای پرورش هوش، روابط اجتماعی
و هیجانات کودکان از تولد تا سه سالگی

این مجموعه به منظور افزایش دانش و آگاهی شما در مورد تغییرات و روند تکامل اجتماعی هیجانی کودک شما از بدو تولد تا ۳ سالگی براساس دانش روز دنیا تنظیم شده است. آگاه باشید که سن شروع تغییرات در کودکان در حیطه های مختلف تکاملی کودک به طور عام بیان شده و قطعی نیست و در کودکان مختلف ممکن است متفاوت باشد. بنابراین اگر به نظر موردی از تغییرات کودک شما همراه با تاخیر می باشد که در مقایسه با تعدادی از کودکان هم سن (نه فقط در مقایسه با یکی دو کودک) شما را نگران می کند، حتما با پزشک متخصص اطفال مشورت کنید. این مجموعه پس از بیان مقدمه ای در مورد دانسته ها و بازی که پایه و اساس تکامل کودک می باشد در دو بخش: ۱- نکات مهم و کلیدی و ۲- مامان و بابای خوبم این کارها رو برام انجام بدید، تنظیم شده است. انتظار می رود جهت استفاده و بهره برداری بیشتر طبق دستورالعمل اقدام نمایید. در این صورت در پایان این دوره همراهی، ضمن مطالعه مداخلات شما از نحوه کار خود ارزیابی نیز در دست خواهید داشت.

تالیف:

دکتر الهام حبیبی - پروفسور فیروزه ساجدی - دکتر نیکتا حاتمی زاده

دکتر سهیلا شهنشاهی پور - پروفسور حسین ملک افضلی

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

9 786229 589946

قیمت: ۱۳۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شکوفایی کودکان

رمز و رازهای پرورش هوش، روابط اجتماعی و هیجانات کودکان
از تولد تا سه سالگی

مؤلفان:

دکتر الهام حبیبی

دکترای آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت (تکامل دوران ابتدای کودکی)
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی - معاونت تحقیقات و فناوری

پروفسور فیروزه ساجدی

متخصص کودکان (استاد دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی)

دکتر نیکتا حاتمی زاده

متخصص کودکان (دانشیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی)

دکتر سهیلا شهشهانی پور

متخصص کودکان (استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی)

پروفسور حسین ملک افضلی

دکترای آمار حیاتی (استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران)

با تأیید جمعی از استادان و متخصصان برجسته در حیطه‌های مختلف تکامل کودک از نظر علمی
ساده‌نویسی متن با همکاری جمعی از والدین، مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها و مربیان مهد کودک

تقدیم به همه فرشته‌های کوچک که امانت و هدیه الهی در دستان ما هستند.

عنوان و نام پدیدآور :

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

نام کتاب: شکوفایی کودکان (رمز و رازهای پرورش هوش، روابط اجتماعی و هیجانات کودکان از تولد تا سه سالگی)
مؤلفان: دکتر الهام حبیبی - پروفسور فیروزه ساجدی - دکتر نیکتا حاتمی زاده - دکتر سهیلا شهشهانی پور - پروفسور حسین ملک افصلی
ویراستار: غزل اسماعیلی برزی
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۸۱۹۹-۴-۶
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۸

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

● صفحه آرا: گروه گرافیکی ارشیا ● طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبانها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	پیشگفتار.....
۶	دستورالعمل اجرایی به کار بستن مجموعه آموزشی کمان (کودک من، آینده نوین).....
۷	مقدمه.....
۷	تعریف تکامل دوران ابتدای کودکی.....
۷	ضرورت آموزش و افزایش دانش و آگاهی والدین.....
۸	فصل اول: تکامل اجتماعی - هیجانی کودک .....
۸	مامان و بابای خوب، آیا درباره تکامل کودک این نکات مهم را می دانید؟.....
۱۱	نکات مهم و کلیدی درباره تکامل اجتماعی و هیجانی کودکان.....
	مامان و بابای خوبم، اگر دوست دارید روابط اجتماعی بهتری داشته باشم و هیجاناتم را بهتر
۲۰	بروز بدهم، این کارها را برایم انجام بدهید.....
۲۹	فصل دوم: تکامل شناختی کودک .....
۲۹	نکات مهم و کلیدی در مورد تکامل شناختی کودکان.....
	مامان و بابای خوبم، اگر دوست دارید شناخت و یادگیری بهتری داشته باشم، این کارها را
۳۲	برایم انجام دهید.....
۳۷	منابع .....
۴۱	پیوست .....

والدین عزیز،

شما در دستیابی کودکان به حداکثر توان تکاملی‌اش
نقش اساسی دارید و می‌توانید او را به نحوی پرورش دهید
که بتواند
در آینده، طراح همهٔ زندگی خودش باشد.

مامان مهربان

بابای دانا

برای بزرگ کردن کودک خود تاکنون چقدر آموزش دیده‌اید؟
آیا دوست دارید نکات راحت و مهمی را یاد بگیرید؟
آیا می‌دانید برای یادگیری نکات مهم در زمینه پرورش کودک چه باید کنید؟

با

ما

همراه شوید.

به نام پروردگاریکتا

پیشگفتار

والدین عزیز

این مجموعه به منظور افزایش دانش و آگاهی شما درباره تغییرات و روند تکامل اجتماعی - هیجانی کودک شما از بدو تولد تا سه سالگی براساس دانش روز دنیا تنظیم شده است. در اینجا سن شروع تغییرات در کودکان در حیطه‌های مختلف تکاملی به‌طور عام بیان شده و قطعی نیست و در کودکان مختلف ممکن است متفاوت باشد؛ بنابراین، اگر فکر می‌کنید که موردی از تغییرات کودکان همراه با تأخیر است و در مقایسه با تعدادی از کودکان هم‌سن (نه فقط در مقایسه با یکی دو کودک) شما را نگران می‌کند، حتماً با پزشک متخصص اطفال مشورت کنید.

این مجموعه در قالب مقدمه‌ای در مورد دانسته‌ها و بازی، که پایه و اساس تکامل کودک است، و دو بخش «نکات مهم و کلیدی» و «مامان و بابای خوب، این کارها را برایم انجام بدهید»، تنظیم شده است. انتظار می‌رود برای استفاده و بهره‌برداری بیشتر، طبق دستورالعمل اقدام کنید. در این صورت در پایان این دوره همراهی، ضمن مطالعه مداخلات، خود شما نیز از نحوه کارتان ارزیابی خواهید داشت و می‌توانید از این بابت هم مثل همیشه به خودتان افتخار کنید.

مؤلفان

دستورالعمل اجرایی به کار بستن مجموعه آموزشی کمان (کودک من، آینده نوین)

خواننده عزیز، به منظور توجه و تداوم بیشتر در به کارگیری مداخلات قید شده در این مجموعه، از شما همراه کمان تقاضا می‌شود:

۱. ابتدا با حوصله همه صفحات را یک بار مطالعه کنید.
۲. بندهایی را که اجرا کردن آن‌ها به نظر شما خیلی جالب و ضروری است، با رنگ قرمز مشخص کنید.
۳. بندهایی را که اجرا کردن آن‌ها خوب است اما لازم است در فرصت مناسب اجرا شوند، با رنگ آبی مشخص کنید.
۴. سپس بندهای قرمز را برای خودتان با شماره‌گذاری اولویت‌بندی کنید. به اولویت اول برای اجرا شماره ۱ و به سایر بندهای قرمز رنگ به ترتیب شماره‌های ۲، ۳، ۴، ۵ و... بدهید.
۵. پس از اجرای هر بند قرمز رنگ، جدول ضمیمه را برای خودتان تکمیل کنید.
۶. بندهای آبی رنگ را به تدریج مرور کنید و هرگاه لزوم اجرایشان را احساس کردید، آن‌ها را اجرا و سپس در جدول ثبت کنید.
۷. هر از چندگاهی به سایر مداخلات سیاه رنگ نیز، که جزء اولویت‌های شما نبوده‌اند، نگاهی بیندازید. شاید به مرور مورد توجه شما قرار گیرند یا بنا به موقعیت جدید کودک، ضرورت اجرای آن‌ها را احساس کنید (در صورت اجرای هر بند، آن را در جدول خود قید نمایید).

تعریف تکامل دوران ابتدای کودکی

دوران کودکی مهم‌ترین مرحله در سراسر زندگی است و تا پایان هشت سالگی ادامه دارد، که البته سال‌های اولیه از اهمیت بیشتری برخوردار است. تغییرات و تکامل سریع سیستم‌های مختلف بدن در این دوره اتفاق می‌افتد. تکامل دوران ابتدای کودکی فرایندی است که طی آن مغز و سیستم عصبی کودک دچار تغییراتی همه جانبه می‌شود. در اثر این تغییرات، کودک ظرفیت‌ها و مهارت‌های جدیدی کسب می‌کند که با افزایش سازگاری همراه است و به بالندگی، بلوغ و عملکرد کامل‌تری می‌رسد. تکامل دارای چند جزء یا حیطة است که هر حیطة با کسب مهارت‌های ویژه‌ای مشخص می‌شود و کودک باید هر کدام از این مهارت‌ها را به تدریج در سن مناسب و طبیعی آن کسب کند. حیطة‌های تکامل شامل حیطة‌های فیزیکی - حرکتی، ارتباطی (گفتار و زبان)، شناختی و اجتماعی - هیجانی است. به عبارت دیگر، تکامل کودک تعامل بین او و محیط اوست.

ضرورت آموزش و افزایش دانش و آگاهی والدین

والدین به اطلاعات و دانش در مورد تکامل کودکان نیاز دارند. آشنایی آن‌ها با الگوهای طبیعی مراحل تکامل کودکان در حیطة‌های مختلف جسمی، اجتماعی - هیجانی، شناختی و کلامی به همان اندازه تغذیه و بهداشت اهمیت دارد و این الگوها باید بخشی از اطلاعاتی باشند که به هر پدر و مادری ارائه می‌شود. آموزش خانواده در دوره ابتدای کودکی، سرمایه‌ای برای کودک و خانواده محسوب می‌شود که هر دو از آن سود می‌برند. منظور از آموزش والدین، ارائه فعالیت‌های آموزشی مبتنی بر هدف به والدین است که با انگیزه ایجاد

تغییر در روش‌های تعامل و ارتباط والدین با کودکان ارائه می‌گردد. هدف از این آموزش‌ها، تقویت رفتارهای مثبت در کودکان است. والدین همواره نیازمند دریافت آموزش‌هایی در مورد تکامل کودکانند. هر کودک از ابتدای تولد، منحصر به فرد است و با روش و سرعت خاص خود مسیر تکاملی زندگی‌اش را طی می‌کند؛ بنابراین، کودکان سرعت و توان یادگیری متفاوتی دارند و تجارب دوران کودکی و نحوه مراقبت از کودکان در سال‌های ابتدای زندگی، بر یادگیری آنان تأثیر می‌گذارد. خانواده‌ها با ابراز عشق و توجه و ایجاد فرصت‌های یادگیری برای کودکان، زمینه تکامل آن‌ها را فراهم می‌آورند و با برقراری ارتباط و بازی، کودکان‌شان را یاری می‌دهند که سالم‌تر و قوی‌تر رشد کنند. اگرچه زندگی به‌عنوان مادر یا پدر جدید، مهیج و گاه خسته‌کننده است، با کسب دانش در مورد نحوه برخورد با مراحل مختلف زندگی کودک، می‌تواند با آرامش و لذت همراه شود.

